



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 17. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Hipotekārs līgums – Šajā līgumā ietvertā “noteikuma par procentu likmes minimumu” negodīgums – Valsts tiesību normas par apelācijas tiesvedību – Negodīga līguma noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu seku ierobežojums laikā – Atlīdzināšana – Apelācijas sūdzību izskatošās valsts tiesas pilnvaras veikt pārbaudi pēc savas ierosmes

Lietā C-869/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) iesniedza ar 2019. gada 27. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 28. novembrī, tiesvedībā

L

pret

Unicaja Banco SA, iepriekš *Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU*,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], Ž. K. Bonišo [*M.-C. Bonichot*], M. Safjans [*M. Saffjan*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], N. Pisarra [*N. Piçarra*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerālvokāts: J. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretāre: L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 26. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– L vārdā – *M. Pérez Peña*, abogado,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

- *Unicaja Banco SA*, iepriekš *Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU*, vārdā – *J. M. Rodríguez Cárcamo* un *A. M. Rodríguez Conde*, *abogados*,
 - Spānijas valdības vārdā – *S. Centeno Huerta* un *M. J. Ruiz Sánchez*, pārstāves,
 - Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vlácil*, kā arī *S. Šindelková*, pārstāvji,
 - Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. Rocchitta*, *avvocato dello Stato*,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *J. Baquero Cruz*, kā arī *C. Valero*, pārstāvji,
 - Norvēģijas Karalistes vārdā – *L.-M. Moen Jünge*, *M. Nilsen* un *J. T. Kaasin*, pārstāves,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 15. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp L un *Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU*, kuras tiesību pārņēmēja ir *Unicaja Banco SA* (turpmāk tekstā kopā – “banka”), par to, ka attiecīgā valsts apelācijas tiesa pēc savas ierosmes nav izvirzījusi pamatu par Savienības tiesību normu pārkāpumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 divdesmit ceturtajā apsvērumā ir teikts, ka “dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.
- 4 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:
“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

Spānijas tiesības

5 Saskaņā ar *Código Civil* (Civill kodekss) 1303. pantu:

“Ja saistība tiek atzīta par spēkā neesošu, līguma puses viena otrai atdod lietas, kas ir bijušas līguma priekšmets, to augļus un cenu, kurai pieskaitīti procenti; tas neattiecas uz turpmākajos pantos paredzētajiem gadījumiem.”

6 2000. gada 7. janvāra *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Likums 1/2000 par Civilprocesa kodeksu; 2000. gada 8. janvāra *BOE* Nr. 7, 575. lpp.) 216. pantā ir paredzēts:

“Civillietu tiesas lietas izskata, ņemot vērā lietas dalībnieku norādītos faktus, sniegtos pierādījumus un izvirzītos prasījumus, ja vien attiecībā uz konkrētiem gadījumiem likumā nav noteikts citādi.”

7 *LEC* 218. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tiesas nolēmumiem ir jābūt skaidriem un precīziem un jāatbilst tiesvedības gaitā lietas dalībnieku laikus iesniegtajiem pieteikumiem un citiem lūgumiem. Tie ietver nepieciešamos apliecinājumus, ar tiem spriež par labu vai par sliktu atbildētājam un izskata visus strīdīgos jautājumus, kas ir tiesvedības priekšmets.

Tiesa gan neaizstāj prasības celšanas pamatojumu ar tādiem faktiskiem vai tiesiskiem apstākļiem, kuri atšķirtos no lietas dalībnieku norādītajiem, tomēr nolēmumu pieņem atbilstoši lietā piemērojamajām tiesību normām, pat ja lietas dalībnieki nav tās pareizi citējuši vai uz tām atsaukušies.”

8 Saskaņā ar *LEC* 465. panta 5. punktu:

“Rikojumu vai spriedumu apelācijas tiesvedībā pasludina vienīgi attiecībā uz apelācijas sūdzībā un – attiecīgā gadījumā – rakstveida paskaidrojumos vai pretapelācijas sūdzībā, kas minēti 461. pantā, norādītajiem aspektiem un jautājumiem. Ar tiesas nolēmumu apelācijas sūdzības iesniedzējs netiek nostādīts nelabvēlīgākā stāvoklī, ja vien šāds kaitējums neizriet no pretapelācijas sūdzības apmierināšanas, ko par attiecīgo nolēmumu ir iesniedzis sākotnējais atbildētājs.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

9 Ar 2006. gada 22. martā noslēgtu līgumu banka piešķīra L hipotekāro aizdevumu 120 000 EUR vienai ģimenei paredzētas mājas iegādes finansēšanai. Šis aizdevums bija atmaksājams 360 ikmēneša maksājumos. Minētais kredīts tika piešķirts ar nemainīgu likmi 3,35 % pirmajam gadam un ar mainīgu likmi, kura tika aprēķināta, *EURIBOR* likmei pieskaitot 0,52 %, pārējiem gadiem. Šis līgums ietvēra noteikumu par procentu likmes minimumu, saskaņā ar kuru mainīgā likme nevar būt zemāka par 3 %.

10 Iesniedzējtiesa norāda, ka banka šo “noteikumu par procentu likmes minimumu” attiecībā uz L piemēroja 2009. gadā, kad *EURIBOR* likme strauji samazinājās. 2016. gada janvārī L pret banku cēla prasību *Juzgado de Primera Instancia de Valladolid* (Valjadolidas pirmās instances tiesa, Spānija), lai panāktu, ka šis noteikums tiek atzīts par spēkā neesošu un tiek atmaksātas saskaņā ar šo noteikumu nepamatoti iekasētās summas. L apgalvoja – tā kā viņš netika pienācīgi informēts par minētā noteikuma esamību un tā nozīmīgumu aplūkojamā aizdevuma līguma sistēmā, šis noteikums ir jāatzīst par negodīgu tā nepārskatāmības dēļ. Savas aizstāvības ietvaros banka pret to iebilda, jo L esot bijis informēts par šā noteikuma iekļaušanu aizdevuma līgumā.

- 11 Ar 2016. gada 6. jūnija spriedumu *Juzgado de Primera Instancia de Valladolid* (Valjadolidas pirmās instances tiesa) minēto prasību apmierināja, paužot uzskatu, ka noteikums par procentu likmes minimumu ir negodīgs, jo tas neesot pietiekami pārskatāms. Tādēļ tā piesprieda bankai atmaksāt L summas, kuras saskaņā ar šo noteikumu bija nepamatoti iekasētas, kā arī procentus. Tomēr tā nosprieda, ka atmaksa ir veicama tikai par laikposmu kopš 2013. gada 9. maija – atbilstoši *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) 2013. gada 9. maija spriedumam Nr. 241/2013 (turpmāk tekstā – “2013. gada 9. maija spriedums”), ar kuru ir ierobežota šāda “noteikuma par procentu likmes minimumu” atzīšanas par spēkā neesošu iedarbība laika ziņā. Minētā tiesa piesprieda bankai atlīdzināt arī tiesāšanās izdevumus.
- 12 2016. gada 14. jūlijā banka iesniedza *Audiencia Provincial de Valladolid* (Valjadolidas provinces tiesa, Spānija) apelācijas sūdzību par šo spriedumu, ciktāl ar to bankai ir piespriests atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus. Banka apgalvoja, ka, tā kā L prasība tika apmierināta tikai daļēji, jo attiecīgā līguma noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu iedarbība bija ierobežota laikā, tai neesot bijis jāpiespriež atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus saistībā ar šo prasību.
- 13 Ar 2017. gada 13. janvāra spriedumu apelācijas tiesa apmierināja apelācijas sūdzību un atcēla pirmās instances spriedumu, ciktāl ar to bankai bija piespriests atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Iesniedzējtiesa precizē, ka apelācijas tiesa nav grozījusi šā sprieduma rezolutīvo daļu, ciktāl tā attiecas uz minētā līguma noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu ar atlīdzināšanu saistītajām sekām, jo tās nebija apelācijas sūdzības priekšmets. Tā piebilst, ka apelācijas tiesa daļas no pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanā nepamatojās uz 2016. gada 21. decembra spriedumu *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980), kurā Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts nepieļauj valsts judikatūru, kura nostiprināta ar 2013. gada 9. maija spriedumu un saskaņā ar kuru sekas saistībā ar atlīdzināšanu – kas izriet no tiesas atzinuma, ka noteikums, kas ietverts līgumā, kuru ar patērētāju noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, ir negodīgs, – ir ierobežotas laika ziņā un attiecas tikai uz summām, kuras šis patērētājs ir nepamatoti samaksājis – pēc tam, kad tika pasludināts tiesas nolēmums, ar kuru atzīts šā noteikuma negodīgums.
- 14 L par šo apelācijas instances spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa). Savas apelācijas sūdzības pamatošanas nolūkā L apgalvo, ka, nepiemērodama 2016. gada 21. decembra spriedumu *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980) un neuzdodot pēc savas ierosmes atmaksāt visas summas, kas samaksātas uz “noteikuma par procentu likmes minimumu” pamata, *Audiencia Provincial de Valladolid* (Valjadolidas provinces tiesa) citastarp ir pārkāpusi Civilt kodeksa 1303. pantu – kurā ir reglamentētas ar saistību un līgumu spēkā neesamību saistītās sekas atlīdzinājuma izteiksmē – kopsakarā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, kurā ir noteikts, ka negodīgi līguma noteikumi patērētājiem nav saistoši. Banka lūdza kasācijas sūdzību noraidīt – ar tādu pamatojumu, ka, tā kā L nebija apelācijas kārtībā pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu, ciktāl ar to ir ierobežotas aplūkojamā negodīgā noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu sekas saistībā ar atlīdzināšanu, L nevar iesniegt kasācijas sūdzību par šo seku ierobežošanu laikā.
- 15 Iesniedzējtiesa norāda, ka patērētāji – lietās, kas Spānijas tiesās vēl tika izskatītas 2016. gada 21. decembrī, kad Tiesa spriedumā *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980) nosprieda, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts nepieļauj *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) judikatūru, kura izriet no 2013. gada 9. maija sprieduma un ar kuru ierobežotas ar atlīdzinājumu saistītās sekas, kas piemīt līgumos, kuri noslēgti starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju, iekļautu “noteikumu par procentu likmes minimumu” atzīšanai par spēkā neesošu, – atbilstoši šai valsts judikatūrai savās prasībās bija prasījuši tikai to summu atmaksu, kuras bija

nepamatoti samaksātas pēc 2013. gada 9. maija. Atbilstoši dažādiem Spānijas civilprocesa principiem, piemēram, dispozitivitātes, prasījuma robežu nepārkāpšanas un *reformatio in peius* aizlieguma principam, *Audiencia Provincial de Valladolid* (Valjadolidas provinces tiesa) šajā gadījumā nav uzdevusi atmaksāt visas uz “noteikuma par procentu likmes minimumu” pamata iekasētās summas, jo L nebija apelācijas kārtībā pārsūdzējis pirmajā instancē pasludināto spriedumu.

- 16 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā minētais princips, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši, nav absolūts un tāvad uz to var attiekties tādi ar pareizu tiesvedības norisi saistīti ierobežojumi kā *res judicata* spēks vai saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai, kuru rezultātā iestājas preklūzija. Spānijas tiesībās pastāvošais noteikums, saskaņā ar kuru, ja neviens no lietas dalībniekiem nepārsūdz sprieduma rezolutīvo daļu, apelācijas instances tiesa nevar atņemt tai iedarbību vai grozīt tās saturu, zināmā mērā esot līdzīgs *res judicata* spēkam.
- 17 Tomēr iesniedzējtiesai esot šaubas par dispozitivitātes, prasījuma robežu nepārkāpšanas un *reformatio in peius* aizlieguma principa atbilstību Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam. Konkrētāk, tai ir šaubas par to, vai, ņemot vērā 2016. gada 21. decembra spriedumu *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980), valsts tiesai, kurai apelācijas sūdzību iesniegusi tikai banka, bet ne patērētājs, neraugoties uz šiem principiem, ir jāspriež par pilnīgi visu to summu atmaksāšanu, kuras iekasētas uz negodīgā noteikuma pamata.
- 18 Šādos apstākļos *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu netiek pieļauta tādu procesuālo principu kā dispozitivitātes, prasījuma robežu nepārkāpšanas un *reformatio in peius* aizlieguma princips piemērošana, kas aizliedz tiesai, kura izskata bankas apelācijas sūdzību par spriedumu, ar kuru tikusi ierobežota laikā patērētāja nepamatoti samaksāto summu – piemērojot vēlāk par spēkā neesošu atzītu “noteikumu par procentu likmes minimumu” – atlīdzināšana, lemt par pilnīgu šo summu atlīdzināšanu un tādējādi pasliktināt apelācijas sūdzības iesniedzēja stāvokli, jo patērētājs nebija pārsūdzējis minēto ierobežojumu?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 19 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesvedības principu piemērošanu, saskaņā ar kuriem valsts tiesa, kas izskata apelācijas sūdzību par spriedumu, ar ko laikā ziņā ierobežota tādu summu atlīdzināšana, kuras patērētājs nepamatoti samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kas atzīts par negodīgu, nevar pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par šīs tiesību normas pārkāpumu un piespriest atmaksāt visas minētās summas.
- 20 Jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu dalībvalstis nosaka, ka patērētājam nav saistoši negodīgi noteikumi, kas ietverti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā.

- 21 Turklāt Direktīvā 93/13, kā izriet no tās 7. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar tās divdesmit ceturto apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt adekvātus un efektīvus līdzekļus, lai izbeigtu negodīgu noteikumu izmantošanu līgumos, kurus pārdevējs vai piegādātājs noslēdzis ar patērētājiem (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 22 Ja nav attiecīga Savienības tiesiskā regulējuma, saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu procesuālā kārtība, kuras mērķis ir nodrošināt indivīdiem ar Savienības tiesību aktiem piešķirto tiesību aizsardzību, ietilpst dalībvalstu iekšzemes tiesību sistēmā. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt mazāk labvēlīga par to, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesību normām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un tā nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesību sistēmā (efektivitātes princips) (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 23 Attiecībā uz līdzvērtības principu – kā atgādināts ģenerālvokāta secinājumu 44. punktā – valsts tiesai, ņemot vērā valsts tiesību sistēmā prasībām piemērojamo procesuālo kārtību, ir jāpārbauda šā principa ievērošana, ņemot vērā attiecīgo prasību priekšmetu, pamatu un būtiskos elementus (it īpaši skat. spriedumu, 2018. gada 20. septembris, *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, EU:C:2018:745, 40. punkts).
- 24 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir uzskatāms par normu, kas ir ekvivalenta valsts normām, kurām valsts tiesību sistēmā ir sabiedriskās kārtības normu statuss (spriedums, 2018. gada 17. maijs, *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 35. punkts).
- 25 No tā izriet, ka atbilstoši līdzvērtības principam, ja uz iekšzemes tiesību normu pamata valsts tiesai, izskatot lietu apelācijas instancē, ir iespēja vai pienākums pēc savas ierosmes izvērtēt tiesību akta tiesiskumu no valsts sabiedriskās kārtības normu skatpunkta, tai ir jābūt arī iespējai vai pienākumam pēc savas ierosmes izvērtēt šāda akta tiesiskumu no attiecīgās Direktīvas 93/13 normas skatupunkta – pat tad, ja jautājums par šā akta tiesiskumu no šo normu skatupunkta pirmajā instancē netika izvirzīts. Ja šādā situācijā apelācijas sūdzību izskatošās valsts tiesas rīcībā ir lietas materiāli, kuri tai rada šaubas, vai līguma noteikums nav negodīgs, minētajai tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē šā noteikuma tiesiskums no šajā direktīvā minēto kritēriju skatpunkta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Jörös*, C-397/11, EU:C:2013:340, 30. punkts).
- 26 Lietas dalībnieki, kuri šajā tiesvedībā Tiesai iesnieguši rakstveida apsvērumus, nav vienisprātis, vai no *Tribunal Constitucional* (Konstitucionālā tiesa, Spānija) vai *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) judikatūras izriet, ka sabiedriskās kārtības noteikumu piemērošana pēc savas ierosmes ir uzskatāma par izņēmumu no attiecīgajiem tiesvedības principiem. Tā kā Direktīvas 93/13 6. pants ir norma, kas līdzvērtīga valsts sabiedriskās kārtības normai, no tās izriet, ka gadījumā, ja saskaņā ar valsts judikatūru šādas sabiedriskās kārtības normas ir uzskatāmas par izņēmumu no attiecīgo tiesvedības principu piemērošanas, apelācijas sūdzību izskatošajai valsts tiesai ir jābūt iespējai pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta pārkāpumu.
- 27 Pārbaude par to, vai šāda valsts judikatūra pastāv, ir iesniedzējtiesas ziņā. Ja tiktu apstiprināts, ka šāda judikatūra pastāv, iesniedzējtiesai atbilstoši līdzvērtības principam šie tiesvedības principi būtu jāatstāj bez piemērošanas un vai nu jāļauj patērētājam īstenot savas tiesības, kuras paredzētas Direktīvā 93/13, un tiesības atsaukties uz Tiesas judikatūru, vai arī tas jādara pēc savas ierosmes.

- 28 Attiecībā uz efektivitātes principu no tiesas judikatūras izriet – katrs gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina Savienības tiesību normu piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas lomu procesā kopumā, šā procesa norisi un īpatnības – skatītas kā vienotu veselumu –, kā arī vajadzības gadījumā tādas valsts tiesu sistēmas pamatā esošus principus kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pareiza tiesvedības norise (spriedums, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 53. punkts). Šajā saistībā Tiesa ir atzinusi, ka efektivitātes principa ievērošana nevar sniegties tiktāl, ka tiek pilnībā atsvērtā patērētāja absolūta pasivitāte (spriedums, 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts).
- 29 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstu pienākums nodrošināt tiesību, kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, – tostarp Direktīvā 93/13 paredzēto tiesību – efektivitāti netieši ietver šīs direktīvas 7. panta 1. punktā nostiprināto un arī Hartas 47. pantā atzīto prasību nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas citastarp ir piemērojama tādas procesuālās kārtības noteikšanai, kura attiecināma uz tiesā celtām prasībām, kas pamatotas ar šādām tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka bez efektīvas kontroles pār iespējami negodīgiem attiecīgā līguma noteikumiem nevar tikt nodrošināta ar Direktīvu 93/13 piešķirto tiesību ievērošana (spriedums, 2020. gada 4. jūnijs, *Kancelaria Medius*, C-495/19, EU:C:2020:431, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 No tā izriet, ka valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem izdarīta atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart no šīs tiesību normas izrietošo patērētāju tiesību – ka tiem nav saistoši par negodīgiem uzskatāmi līguma noteikumi – būtību (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 71. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. punkts).
- 32 Šajā ziņā jāatgādina *res judicata* principa nozīmīgums gan Savienības tiesību sistēmā, gan dalībvalstu tiesību sistēmās. Proti, Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedības norisi, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt pārskatīti (skat. it īpaši spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 35. un 36. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 46. punkts).
- 33 Tiesa ir arī atzinusi, ka patērētāja tiesību aizsardzība nav absolūta. Konkrētāk, tā šajā ziņā atzinusi, ka Savienības tiesību aktos nav paredzēts valsts tiesas pienākums nepiemērot valsts procesuālo tiesību normas, kas nolējumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Direktīvā 93/13 ietvertas tiesību normas pārkāpumu neatkarīgi no tā rakstura (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 68. punkts) – tomēr ar nosacījumu, ka atbilstoši šā sprieduma 22. punktā atgādinātajai judikatūrai ir ievēroti līdzvērtīguma un efektivitātes principi.

- 34 Tiesas 2016. gada 21. decembra sprieduma *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980 72. punktā atzīts, ka tiesisko seku – kas izriet no “noteikumu par procentu likmes minimumu” atzīšanas par spēkā neesošiem, ko *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) bija izdarījusi savā 2013. gada 9. maija spriedumā – ierobežošana laika ziņā katram patērētājam, kas pirms šā datuma bija noslēdzis hipotekārā aizdevuma līgumu, kurā ietverts šāds noteikums, vispārīgi liedz tiesības saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par summām, kuras patērētājs laikposmā pēc 2013. gada 9. maija saskaņā ar šo noteikumu ir nepamatoti samaksājis bankai.
- 35 Līdz ar to Tiesa ir konstatējusi, ka tāda valsts judikatūra kā tā, kas izriet no *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) 2013. gada 9. maija sprieduma par Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzēto tiesisko seku, kas izriet no līguma noteikuma atzīšanas par negodīgu, ierobežošana laikā dod iespēju nodrošināt tikai ierobežotu aizsardzību patērētājiem, kuri pirms nolēmuma, ar ko tiesa to ir atzinusi par negodīgu, pasludināšanas ir noslēguši hipotekārā aizdevuma līgumu, kas ietver noteikumu par procentu likmes minimumu, jo šāda aizsardzība ir nepilnīga un nepietiekama un – pretēji šīs direktīvas 7. panta 1. punkta prasībām – nav ne adekvāts, ne efektīvs līdzeklis negodīgu noteikumu izmantošanas novēršanai (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 73. punkts).
- 36 Šādos apstākļos Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, ar kuru sekas, kas izpaužas kā atlīdzināšana un izriet no tiesas atzinuma, ka noteikums, kas ietverts līgumā, kuru pārdevējs vai piegādātājs ir noslēdzis ar patērētāju, ir negodīgs, ir ierobežotas laikā, proti, attiecas tikai uz summām, kuras saskaņā ar šādu noteikumu ir tikušas nepamatoti samaksātas pēc tāda tiesas nolēmuma pasludināšanas, ar kuru šis negodīgums ir ticis atzīts (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 75. punkts).
- 37 Pamatlietā nav strīda par to, ka patērētājs nav iesniedzis apelācijas sūdzību vai pretapelācijas sūdzību par pirmās instances spriedumu, ar kuru ir atzīts ar atlīdzināšanu saistīto seku ierobežojums laika ziņā attiecībā uz summām, kas iekasētas uz negodīgā noteikuma pamata.
- 38 Tomēr jāuzsver, ka šīs lietas apstākļos tas, ka paredzētajā termiņā patērētājs nav iesniedzis pārsūdzību, var būt izskaidrojams ar to, ka 2016. gada 21. decembrī, kad Tiesa pasludināja spriedumu *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980), termiņš, kurā atbilstoši valsts tiesību aktiem bija iespējams iesniegt apelācijas vai pretapelācijas sūdzību, jau bija beidzies. Šādos apstākļos nav uzskatāms, ka patērētājs, neapstrīdēdams apelācijas tiesā līdz tam laikam pastāvīgo *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) judikatūru, būtu izrādījis pilnīgu pasivitāti šā sprieduma 28. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.
- 39 No tā izriet, ka aplūkojamo valsts tiesvedības principu piemērošana, tādējādi liedzot patērētājam izmantot procesuālos līdzekļus, ar kuriem viņam būtu iespējams īstenot no Direktīvas 93/13 izrietošās tiesības, šo tiesību aizsardzību var padarīt neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu un līdz ar to aizskart efektivitātes principu.
- 40 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz piemērot tādas valsts tiesvedības principus, saskaņā ar kuriem valsts tiesa, kura izskata apelācijas sūdzību par spriedumu, ar ko laika ziņā ir ierobežota tādu summu atmaksa, kuras patērētājs ir nepamatoti samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kas atzīts par negodīgu, nevar pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par šīs tiesību normas pārkāpumu un piespriest atmaksāt visas minētās summas, ja tajā, ka attiecīgais patērētājs šo ierobežojumu laika ziņā nav apstrīdējis, nav vainojama viņa pilnīga pasivitāte.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 41 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13 (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz piemērot tādus valsts tiesvedības principus, saskaņā ar kuriem valsts tiesa, kura izskata apelācijas sūdzību par spriedumu, ar ko laika ziņā ir ierobežota tādu summu atmaksa, kuras patērētājs ir nepamatoti samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kas atzīts par negodīgu, nevar pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par šīs tiesību normas pārkāpumu un piespriest atmaksāt visas minētās summas, ja tajā, ka attiecīgais patērētājs šo ierobežojumu laika ziņā nav apstrīdējis, nav vainojama viņa pilnīga pasivitāte.

[Paraksti]